

Status

Naturgenopretning af Hjarbæk Fjord

Kystvandråd, den centrale del af Limfjorden

Jørgen Jørgensen

Projektleder Natur og Vand, Viborg Kommune

VIBORG
KOMMUNE

Naturgenopretning af Hjarbæk Fjord

Formål

Projektet skal:

- Skabe grundlag for en bredt forankret lokal og kommunal indsats for en bedre natur- og miljøtilstand i Hjarbæk Fjord
- Skabe grundlag for en mere lokal forankring, implementering og prioritering af virkemidler ved realiseringen af den statslige vandområdeplan for Hjarbæk Fjord
- Medvirke til regionalt og nationalt at løfte bevidstheden om Hjarbæk Fjord som et vigtigt og attraktivt naturområde i Limfjorden.

Projektet er Fase 1 med analyse og handleplan, i en samlet indsats hvor Fase 2 omfatter igangsættelse og realisering af konkrete projekter.

Naturgenopretning af Hjarbæk Fjord

Organisering – Fase 1

Politisk ejerskab
Klima- og Miljøudvalget

Følgegruppe
Det Grønne Råd

Arbejdsgruppe
Projektledelse
Lokale repræsentanter
Viden og myndighed

Arbejdsgruppens sammensætning

Projektledelse

- Viborg Kommune, Natur og Vand - Jørgen Jørgensen

Lokale repræsentanter

- Fjordklyngen - Hans Kurt Tougaard
- Fritidsfiskerne ved Hjarbæk Fjord - Peder Lajgaard Pedersen
- Erhvervsfiskerne ved Hjarbæk Fjord/Lovns Bredning - Kjeld Møller
- Lokale repræsentanter udpeget af det Grønne Råd:
 - LandboForeningen Midtjylland - Jacob Gade
 - Danmarks Naturfredningsforening - Leif Nielsen
 - Sportsfiskerne - Henrik Ravn
 - Dansk Ornitologisk Forening - Poul Blicher Andersen

Viden og myndighed

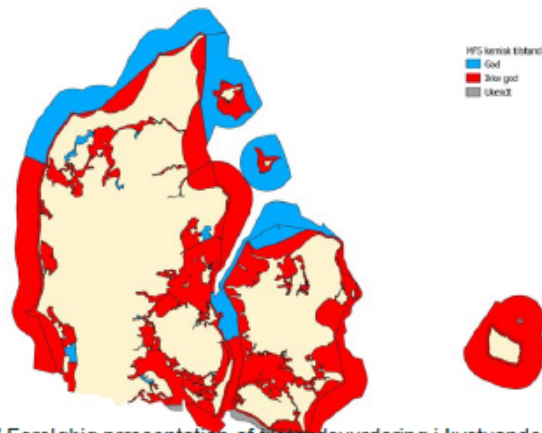
- Energi Viborg Vand - Iben Kristensen
- Velas - Maria Pilgaard
- Limfjordsrådets Sekretariat - Torben Bramming Jørgensen
- Århus Universitet - Tommy Dalgaard, Morten Graversgaard
- Miljøstyrelsen - Peter Kaarup

Samlet tilstand (biologiske og understøttende kvalitetselementer inklusiv MFS)

Tilstandsklassifikation

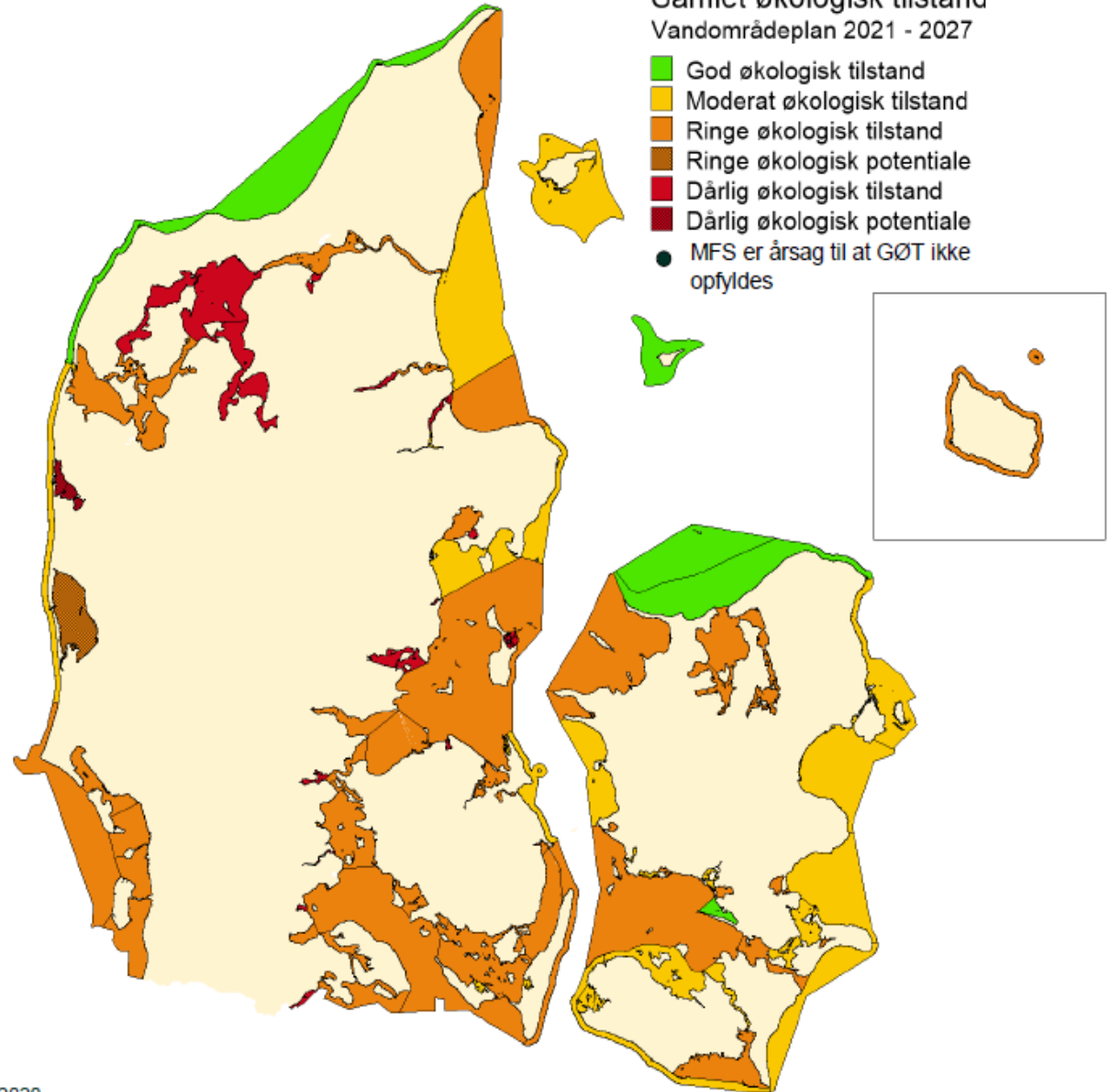
Tilstand	Andel
Opfylder GØT*	5%
Opfylder ikke GØT*	95%
Ikke-god kemisk	85%

*God økologisk tilstand inkl. MFS

Samlet økologisk tilstand
Vandområdeplan 2021 - 2027

- God økologisk tilstand
- Moderat økologisk tilstand
- Ring økologisk tilstand
- Ring økologisk potentiale
- Dårlig økologisk tilstand
- Dårlig økologisk potentiale
- MFS er årsag til at GØT ikke opfyldes

Naturgenopretning af Hjarbæk Fjord

Arbejdsproces

- Viborg Kommune står for projekt- og mødeledelse, sekretariat og facilitering af møderne.
- Relevante "videnspersoner"/eksperter inviteres til at give faglige oplæg, når det er relevant.
- Viborg Kommune samler op på mødernes konklusioner mv.
- Aarhus Universitets ved Institut for Agroøkologi sikrer, at arbejdsgruppens konklusioner såvel i forhold til analyse som handleplan er fagligt forankrede og velfunderede

Møderække– Fase 1. Analyse og vidensopbygning

1. Marts 2022: Indledende møde

2. Maj 2022: Fjordens tilstand

1. Fjordens væsentligste naturværdier og potentialer COWI
2. Fjordens økologiske tilstand AU

3. Juni 2022: Påvirkninger af fjorden

- Land-CRAFT og Sustainscapes, AU
- Oplandets betydning- belastning og kilder til N og P samt retentionen i de forskellige oplande til fjorden, AU
- Vandskifte med Limfjorden, - slusens og dæmningens betydning, DHI

4. Juni 2022: Hvor langt er vi og hvad kan der gøres

1. Status for vandområdeplanindsatser, MST
2. Hvad kan der gøres – virkemidler i oplandet, AU

Møderække– Fase 1. Analyse og vidensopbygning

5. **August 2022: Status på arbejdsgruppens overvejelser**

- Oplæg og drøftelse i arbejdsgruppen Hvad har vi af relevant viden og erfaring om Hjarbæk Fjord og dens opland?
- Opsamling af arbejdsgruppens synspunkter og konklusioner

6. **September 2022: Hvad kan der gøres ?**

- BioCirc, eksempel på et oplandsprojekt (BioCirc)
- Virkemidler i fjorden SDU
- Oplæg til kobling mellem Hjarbæk Fjord arbejdsgruppens arbejde og et kommende kystvandråd

7. **December 2022: anbefalinger til kystvandrådet**

- Drøftelse og beslutning af anbefalinger til kystvandrådet for den centrale del af Limfjorden.

Arbejdsgruppens konklusioner

Emne	Synspunkter og konklusioner
Oplevelser/værdier	<ul style="list-style-type: none">• Natur for naturens skyld• Naturoplevelser• Adgangsmuligheder• Udnyt nye anlæg og projekter som fx vådområder og inddrag lokalsamfund i dialog om mulighederne
Natur- og miljøfaglige spørgsmål 1. De væsentligste udfordringer/problemer	<ul style="list-style-type: none">• Næringsstoffer• Indsatskravets størrelse• Fysiske og biologiske forhold i fjorden• Forstyrrelse af rastende/fældende andeflokke på fjorden• Sæl og skarv prædation på fisk• Saltholdighed/slusepraksis/vandskifte med Lovns Bredning• Modstridende interesser ⇔ lokal dialog
2. Det vigtigste at starte med	<ul style="list-style-type: none">• Indsatser i fjorden• Forsøg med ændret slusepraksis• Oplandsanalyse• Afklaring af fosfor spørgsmål tilførsler/kilder (herunder sediment)

Arbejdsgruppens konklusioner

Emne	Synspunkter og konklusioner
Natur- og miljøfaglige spørgsmål 3. Væsentligste indsatsmuligheder/virkemidler	<p>En bred palette af indsatser i fjord og opland er nødvendig</p> <p><i>Fjord</i></p> <p>Anlæggelse af:</p> <ul style="list-style-type: none">• Muslingebanker• Ålegræsbede• Stenrev <p>Regulering af sæl og skarv</p> <p><i>Opland</i></p> <p>Reduceret udvaskning bl.a. ved:</p> <ul style="list-style-type: none">• Ændret arealanvendelse i oplandet, græsprotein, bufferzoner, mm.• Nye/alternative måder for håndtering af dræn- og overfladevand• Alle typer vådområder• Fjernelse af punktkilder

Arbejdsgruppens konklusioner

Emne	Synspunkter og konklusioner
Fremtidsperspektiver og muligheder 1. Friluftsliv og rekreation 2. Særlige lokale attraktioner	<ul style="list-style-type: none">• Velfungerende natur med de muligheder det giver• Bedre adgang til fjorden
	<ul style="list-style-type: none">• Skals Engsø og andre tilsvarende projekter• Oplevelser knyttet til stenrev og andre naturattraktioner i en ren/velfungerende fjord• Strandenge• Shelter og bålpladser, vandre og cykelruter• Virksund – Marens Patter• Hjarbæk• Kvols
3. Erhverv	<ul style="list-style-type: none">• Jordfond/jordfordeling• Nye scenarier for arealanvendelsen i oplandet• Bosætning, udvikling af lokalsamfund og turisme (landskabsstrategi/landdistriktsudvikling)

Anbefalinger til kystvandråd

1. Nytænk scenarier for brugen af landbrugsarealerne omkring fjorden:
 1. Det vil kunne bidrage bredt til klima- og biodiversitetsmål såvel som næringsstofmål og støt realiseringen med mulighed for jordfordeling.
 2. Arbejdsgruppen har bl.a. erfaret, at der er stor forskel på mængden og udvaskningstiden af kvælstof, fra de forskellige lokaliteter. Det gør det vigtigt at målrette placeringen af virkemidler.
 3. Fokuser derfor på lokal planlægning for sammensætning og geografisk placering af virkemidler, der reducerer udvaskningen af kvælstof. En sådan tilgang kan blive et foregangseksempel for håndtering af miljøproblemer i fjorde andre steder i landet.
2. Fokuser også på reduktion i fosfortilledningen til fjorden. Algevæksten i fjorden er fosforbegrænset forår og efterår, det er derfor naturligt at undersøge om reduktioner i fosfortilledningen til fjorden kan forbedre tilstanden.
3. Belys betydningen af Virksund-dæmningen, slusen og vandskiftet med resten af Limfjorden. Hvor meget kan en ændret slusepraksis og saltholdighed i Hjarbæk fjord, evt. med mere naturlige vandstandssvingninger i fjorden bidrage til en forbedring af natur- og miljøforhold?
4. Vær opmærksom på mulighederne for fysisk restaurering af fjorden ved udplantning af ålegræs og etablering af muslinge- og stenrev.

Kystvandråd

Den centrale del af Limfjorden

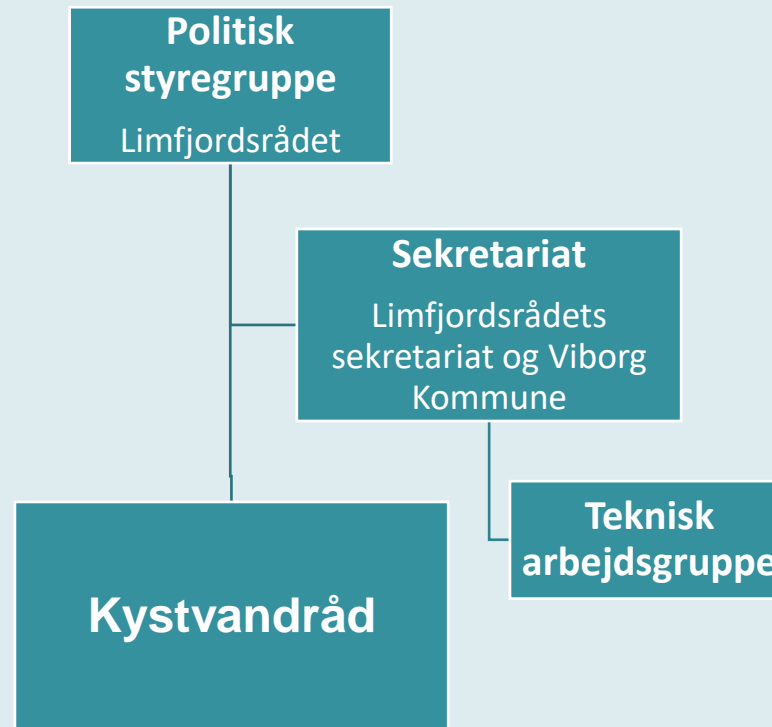

Mål for kystvandrådet

- Skabe grundlag for en lokal forankring, implementering og prioritering af virkemidler ved realiseringen af den statslige vandområdeplan for den centrale del af Limfjorden
- Fortsætte og forstærke grundlaget for en bredt forankret lokal og kommunal indsats for en bedre natur- og miljøtilstand i den centrale del af Limfjorden
- Bidrage til den samlede grønne omstilling i oplandet

Kystvandråd - organisering

- **Ansøger:** Viborg Kommune ansøger på vegne af de øvrige 7 kommuner og Limfjordsrådet
- **Politisk styregruppe:** Limfjordsrådet er politisk styregruppe for kystvandrådet
- **Projektledelse:** Limfjordsrådets sekretariat har projektledelsen
- **Kystvandrådets sekretariat:** Der etableres et fælles projektsekretariat bestående af Viborg Kommune og Limfjordsrådets sekretariat
- **Teknisk arbejdsgruppe:** Til sekretariatet knyttes en teknisk arbejdsgruppe med repræsentanter for de berørte kommuner, tilknyttede vidensinstitutioner og repræsentanter udpeget af kystvandrådet

Vandrådets medlemmer og mødedeltagere

- Forsyningselskab i oplandet, Skive Vand, Ivan Drejer
- Dansk Akvakultur, Rasmus Wittrup
- AgriNord, Carl Christian Pedersen
- Landboforeningen Midtjylland, Jakob Gade
- Fjordland, Lars Kristensen
- Foreningen Muslingeerhvervet, Henrik Nielsen
- Dansk Skovforening, Anders Ahrenfeldt
- Danske Vandløb, Lars Olsen
- Danmarks Naturfredningsforening, Gorm Wæhrens
- Dansk Ornitologisk Forening, Poul Blicher Andersen
- Danmarks Jægerforbund, Sabina Rohde
- Limfjordens Sejlsport, Niels Sohn
- Fjordklyngen, Hans Kurt Tougaard
- Limfjordssammenslutningen, Aage Grynderup
- Klimafonden Skive, Anne-Mette Sørensen Langvad

- LAG Skive-Viborg, Claus Bo Andreasen
- Hjarbæk Sjøgtelaug, Claus Skodborg
- Friluftsrådet Limfjordsyd, Peter N. R. Madsen
- Danmarks Sportsfiskerforbund, Erik Haahr Nielsen

- Formandskabet for Limfjordsrådet(formand), Henrik Dalgaard Christensen (Vesthimmerlands Kommune)
- Formandskabet for Limfjordsrådet (næstformand), Anders Bøge(Skive Kommune)

Sekretariat for Kystvandrådet:

- Jørgen Jørgensen, Viborg Kommune
- Jesper Hansen, Limfjordssekretariatet
- Torben Bramming Jørgensen, Limfjordssekretariatet
- Susanne Mortensen, Limfjordssekretariatet

Opgaver - Den tekniske arbejdsgruppe

1. Indgå i definition og rammesætning af vidensinstitutioner og konsulenter opgaver
2. Efter behov indgå i løbende drøftelser med de tilknyttede vidensinstitutioner
3. Udarbejde teknisk/faglige oplæg og analyser, der belyser:
 - a) Kystvandets væsentligste udfordringer for at opnå målopfyldelse (presfaktorer), og sikre at de bagvedliggende analyser er fagligt veldokumenterede
 - b) Identificerer indsatsbehovet/restindsatsbehovet i kystvandet. Er opgjort i bilag til vandområdeplanerne.
 - c) Valg af virkemidler til at løfte indsatsbehovet i kystvandet. Sikre at der er forskningsmæssigt dokumenteret effekt for de foreslåede virkemidler
 - d) Prioritere, fordele og evt. placere virkemidler, så implementeringen af virkemidlerne sikrer målopfyldelse. Sikrer at fordeling og placering af virkemidlerne er fagligt veldokumenteret.
4. På basis af pkt. 3 udarbejde minimum to scenarier for indsatsplan inkl. restindsatsbehov til kystvandrådet. Scenarierne skal indeholde en beskrivelse af de enkelte scenariers konsekvenser
5. Fagligt validere og indarbejde lokal forankret viden af relevans for ovenstående punkter.

Proces

1. Hvordan har fjorden det – de væsentligste udfordringer

2. Hvordan påvirker oplandet fjorden?

2. Er der "interne" udfordringer i fjorden?

3. Hvad kan vi gøre i oplandet?

4. Hvad kan vi gøre i fjorden?

6. Forslag til indsats

5. Virksunddæmningens betydning for Hjarbæk Fjord?

Tidsfrister

- Accept af tilsagn **inden 14. februar 2023**
- Kystvandråd nedsat senest **1. marts 2023**
- Forslag til alternativt indsatsprogram, sendes til vurdering i Miljøstyrelsen til evt. indarbejdelse i genbesøget af vandområdeplanerne 2021-2027, **senest den 1. november 2023**
- Den samlede analyse og evaluering af projektet sendes til Miljøstyrelsen **senest den 31. december 2023**

Status

- Afholdt 2 møder i kystvandrådet
- Afholdt 2 møder i arbejdsgruppen
- Enighed om en række arbejdsbakker som de tilknyttede vidensinstitutioner har taget hul på
- Det går godt!